

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS**

**VAIKO TEISIŲ APSAUGOS SKYRIŲ VEIKLOS TRŪKUMŲ, NUSTATYTŲ
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGOJE
2016 M. ATLIKTŲ TYRIMŲ METU, APŽVALGA**

**2017-07-13 Nr.5-19
Vilnius**

I. Įžanga

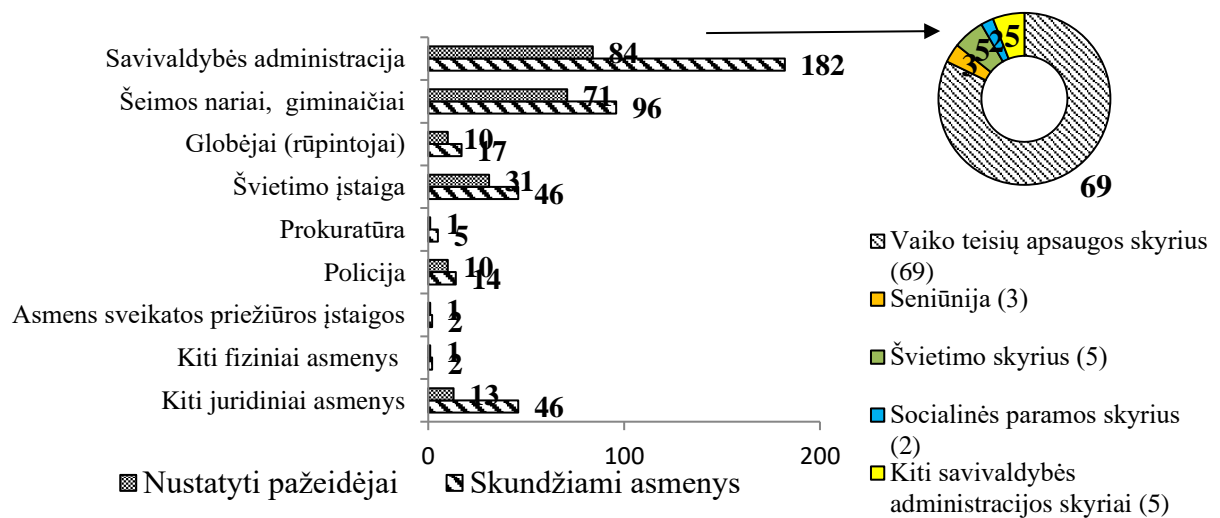
Vaiko teisių apsaugos skyrius yra teritoriniu principu veikianti vaiko teisių apsaugos institucija, esanti ir turinti būti arčiausiai vaiko, tam, kad laiku ir tinkamai būtų nustatyti ir pašalinti vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimai bei užkirstas kelias pažeidimams atsirasti. Vaiko teisių apsaugos skyrių veikla turi atitikti jos veiklą reglamentuojančias bendrąsias ir specialiąsias teisės normas, o priimami sprendimai individualizuoti pagal konkretaus vaiko (šeimų) situaciją.

Nepaneigiant šiems skyriams priskiriamų funkcijų gausos, valstybės ir savivaldybių institucijų deramo dėmesio trūkumo šių skyrių finansavimui ir žmogiškiesiems ištekliams (personalo trūkumas, dideli darbuotojų darbo krūviai, nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo poreikis ir pan.), nepakankamo metodinio vadovavimo ir kitų priežasčių, sąlygojančių skirtingų praktikų formavimąsi savivaldybėse, nuo šių skyrių tinkamo jiems priskirtų funkcijų atlikimo, skyrių gebėjimo išnaudoti jiems suteiktas teises didžiąja dalimi priklauso vaiko teisių užtikrinimo efektyvumas savivaldybėse ir konkretaus vaiko teisių ir interesų apsauga.

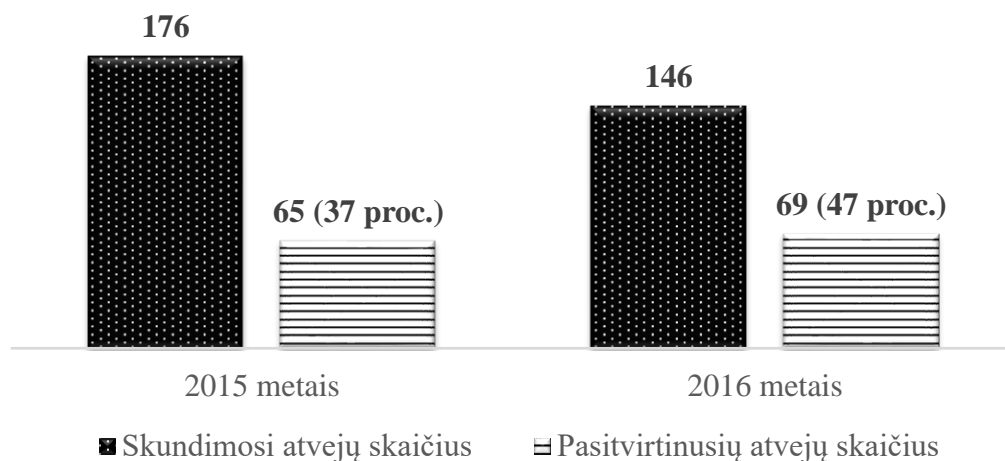
Šia tyrimo apžvalga siekiama atkreipti dėmesį į Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje 2016 metais atliktų tyrimų metu nustatytus vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimus dėl netinkamo/nepakankamo Vaiko teisių apsaugos skyrių veikimo (neveikimo).

**II. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje gautų skundų
bei atliktų tyrimų statistika**

2016 m. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje buvo gauta 227 skundai ir pradėti 85 tyrimai vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus iniciatyva. Atlikus 2016 m. Įstaigoje atliktų tyrimų (pagal skundus ir vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus iniciatyva) analizę nustatyta, kad dėl savivaldybės administracijos veiksnių (neveikimo) ataskaitiniais metais buvo gauti 182 nuskundimai, iš jų 146 – dėl savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių veiklos (neveikimo).

Iš 146 nusiskundimų dėl savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių veiklos (neveikimo) 69 nusiskundimai buvo pripažinti pagrįstais (47 procentai visų skundų dėl vaiko teisių apsaugos skyrių veiklos). Pažymėtina ir tai, kad 2016 metais, lyginant su 2015 metais, išaugo pagrįstų skundų dėl šių skyrių veiklos (2015 metais pagrįstais buvo pripažinti 37 procentai skundų) skaičius.

III. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje atliktuose tyrimuose nustatyti vaiko teisių apsaugos skyrių veiklos trūkumai

- **Pagalbos vaikui ir šeimai nesuteikimas/netinkamas koordinavimas**

Valstybės pareiga teikti tėvams pagalbą ir paramą yra įgyvendinama per praktinę pagalbą šeimoms, padedant spręsti su vaiko teisių užtikrinimu susijusias problemas.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 19 straipsnio 1 dalis įtvirtinta valstybės pareigą imtis visų reikiamų teisinių, administracinių, socialinių ir švietimo priemonių, siekiant apginti vaiką nuo įvairiausio pobūdžio smurto, įžeidimų ar piktnaudžiavimo, priežiūros nebuvimo, nerūpestingo ar grubaus elgesio, išnaudojimo, kuriuos jis gali patirti iš tėvų, teisėtų globėjų ar kurio nors kito jį globojančio asmens.

Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.37 punktą nustato, jog viena iš Vaiko teisių apsaugos skyriaus funkcijų yra bendradarbiauti su savivaldybės administracijos socialinės paramos skyriumi, socialinės paramos centrais ir derinti su jais veiksmus bei sprendimus: organizuojant pagalbą ir paramą vaikui ir socialinės rizikos šeimoms; teikiant metodinę paramą socialiniams darbuotojams ir kt. Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 17 punkte nus-

tatyta, jog Vaiko teisių apsaugos skyrius iš švietimo ir sveikatos priežiūros įstaigų, policijos, kitų institucijų arba asmenų, turinčių duomenų apie nepilnametį, gavęs informaciją apie vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimus, privalo nedelsdamas imtis visų teisėtų veiksmų, kurie užtikrintų vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą.

Atliktų skundų analizė atskleidė, kad:

✓ **nepagrįstai delsiama identifikuoti problemas ir organizuoti šeimos poreikius atitinkančią pagalbą**

Pasitaikė atvejų, kai vaiko teisių apsaugos skyriai nepagrįstai ilgai (kartais po keletą metų) ignoruoja šeimos problemas (nešvara, netvarka, skurdas namuose, elementarių vaikų poreikių neužtikrinimas, pagalbos atsisakymas, dideli įsiskolinimai ir t.t.) ir delsia šeimą įrašyti į socialinės rizikos šeimų apskaitą bei organizuoti reikiamą pagalbą ir paslaugas. Taip pat buvo nustatyti atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyriai laiku ir tinkamai neįvertina socialinių darbuotojų bei kitų asmenų pateikiamos informacijos apie šeimos problemas ir jas pradeda spręsti tik tada, kai šeimoje susiklosto ypatingai sudėtingos situacijos (pavyzdžiui, už įsiskolinimus nutraukiamas vandens ar elektros energijos tiekimas, gresia šeimos iškeldinimas iš būsto ar įvyksta dar skaudesni įvykiai).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-07-28 įsakymu Nr.A1-212 patvirtintos Socialinės rizikos šeimų, augiančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 7 ir 8 punktais, vaiko teisių apsaugos skyriaus darbuotojai, įvertinę ir išanalizavę gautą informaciją apie šeimą (jei reikia, išklausę šeimos narių bei kitų asmenų paaiškinimus) ir nustatę vaiko teisių ir interesų pažeidimus, teikia siūlymą administracijos direktoriui dėl šeimos įrašymo į socialinės rizikos šeimų apskaitą. Vaiko teisių apsaugos skyriui tenka didelė atsakomybė tuo aspektu, kad neįvertinus objektyviai susidariusios situacijos šeimoje ir tėvų veiksmų/neveikimo, galimai pasireiškiančių ar sudarančių sąlygas kilti vaiko teisių pažeidimui, atitinkami tėvų (vieno iš tėvų) veiksmai/neveikimas gali tapti tęstiniais. Tuo tarpu aplinkybių ir tėvų argumentų objektyvus vertinimas leidžia imtis konkrečių priemonių, kurios užtikrintų kaip įmanoma greitesnę situacijos sureguliaciją. Socialinių darbuotojų lankymasis šeimoje negali apsiriboti tik šeimos stebėjimu, o darbas privalo būti orientuotas į realų problemos sprendimą. Atsakingų institucijų pasyvus stebėjimas yra ydingas, nes toleruoja žalingas vaikų raidos sąlygas ir formuoja nuostatas, kad toks gyvenimo būdas ir tokios gyvenimo sąlygos yra priimtinos, todėl nėra tikslo jas keisti.

Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo 3 str. nuostatos skelbia, kad socialinių paslaugų tikslas – sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį.

Praktika rodo, jog darbas su socialinių įgūdžių stokojančia šeima, siekiant ilgalaikių teigiamų pokyčių, paprastai yra ilgalaikis procesas, reikalaujantis tęstinių sprendimų, nuolatinės ir tinkamos taikytų priemonių vykdymo priežiūros, jų poveikio vertinimo ir koregavimo, priklausomai nuo pakitusių šeimos poreikių, glaudaus specialisto ir šeimos bendradarbiavimo. Rezultatas galimas tik tada, kai darbas yra nuoseklus ir nuolatinis, vykdomas planingai. Neužtikrinant tinkamų socialinių paslaugų nustatymo, organizavimo ir teikimo proceso, darbas su šeima nevyksta, todėl ir realūs pokyčiai yra mažai tikėtini. Būtent vaiko poreikių ir šeimos galimybių juos tenkinti nuolatinis vertinimas yra pagrindas visiems galimiems tolesniems veiksams.

✓ **turint pakankamai duomenų apie grėsmę vaikų sveikatai ir saugumui delsiama priimti reikiamus sprendimus, susijusius su vaikų saugumo užtikrinimu ir pagalbos organizavimu.**

Tyrimo metu nustatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius, disponuodamas pakankama informacija apie vaikų teisių ir teisėtų interesų pažeidimus šeimoje (tėvų negebėjimą ir nenorą patiems auginti savo vaikus, aplinkybes, susijusias moters nėštumo neigimu ir vengimu lankytis pas medikus nėštumo metu ir pan.), ilgą laiką stebėdamas netinkamą tėvų elgesį vaikų atžvilgiu, nesiima veiksmingų priemonių vaikų teisėms ginti – laiku nepaima vaikų iš šeimos.

Tiek Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, tiek Nuostatuose nustatyta skyriaus pareiga, gavus informaciją apie tėvų smurtavimą arba kitokį piktnaudžiavimą tėvų valdžia ir dėl to kylančią grėsmę vaiko sveikatai ar gyvybei, paimti vaiką iš tėvų ir užtikrinti jam tinkamą laikiną priežiūrą arba organizuoti teisės aktų nustatyta tvarka jo globą (rūpybą).

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistai turėdami informacijos apie smurtą vaiko atžvilgiu/vaiko nepriežiūrą ir pan. (pvz., gavus informaciją apie galimai daugkartinį smurtą mažametės atžvilgiu (medikų pateiktą informaciją apie įvairaus skaičiaus hematomas ant mergaitės kūno) operatyviai nespėdė mažametės paėmimo iš šeimos ir globos nustatymo klausimo (nelaukiant ikiteisminio tyrimo pareigūnų procesinių sprendimų).

✓ **nepakankamai dėmesio skiriama psichologinės pagalbos organizavimui.**

Vadovaujantis Civilinio kodekso 3.165 straipsnio 3 dalimi, jeigu tėvai nesusitaria klausimais dėl vaikų auklėjimo, ginčijamą klausimą sprendžia teismas. Be to, net ir tėvams kreipusis į teismą dėl ginčo sprendimo, tai neapriboja Vaiko teisių apsaugos skyriaus galimybės ir pareigos, turint informacijos, kad vaikams gali būti reikalinga psichologo pagalba, vertinti aplinkybes ir spręsti dėl tokios pagalbos poreikio.

Vaiko teisių apsaugos skyriaus teiginys, jog vaiko tėvų rūpestis, kad vaikas gautų psichologinę pagalbą dar stipriau vaikus psichologiškai žaloja, nes neišsprendus tėvų problemų vaikai grįš į tą pačią traumuojančią aplinką, vertintinas kritiškai. Siekiant užtikrinti vaikų teises būti sveikiems ir gyventi saugioje ir emociškai komfortiškoje aplinkoje, reikalingi kompleksiniai sprendimai – tiek pagalba tėvams, tiek vaikams. Vaiko teisių apsaugos skyrius šiuo atveju turėtų aktyviau dalyvauti psichologinės pagalbos organizavimo procese, prireikus pakartotinai pasakinti ir motyvuoti tėvus aktyviau siekti teigiamų rezultatų. Pažymėtina, kad priemonės užtikrinti vaiko teisių apsaugą nelaikytinos pakankamomis, jeigu, esant poreikiui ir būtinybei, laiku neužtikrinama specifinė, vaiko poreikius atitinkanti (jeigu reikia – ir kompleksinė) specialistų pagalba, neatkreipiamas atsakingų už pažeidimus asmenų dėmesys į galimos teisinės atsakomybės taikymą, ir (ar) teisinė atsakomybė netaikoma.

Tyrimo metu buvo nustatyti atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyriai, turėdami informacijos apie psichologinės pagalbos vaikui poreikį, nespėdė jos organizavimo klausimo.

✓ **nesilaikoma Civiliniame kodekse įtvirtintos išankstinės ginčo dėl vaiko teisės bendrauti su artimaisiais giminaičiais sprendimo tvarkos.**

Gavus vaiko artimųjų giminaičių prašymą dėl bendravimo su vaiku privaloma išnagrinėti prašymo aplinkybes, o teikiant atsakymą pareiškėjui turi būti išdėstytas teisinis reglamentavimas, nustatantis artimųjų giminaičių bendravimo su vaiku teises, Vaiko teisių apsaugos skyriaus funkcijos šioje srityje, poziciją ir galiausiai, kaip numatyta teisės aktuose, turi būti priimtas sprendimas dėl tėvų įpareigojimo arba atsisakymo įpareigoti sudaryti sąlygas vaikui bendrauti su artimaisiais giminaičiais bei suteikta išsami informacija apie galimus tolimesnius veiksmus, t.y. apie teisę kreiptis į teismą dėl bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo.

Pažymėtina, kad vaiko bendravimas su artimaisiais giminaičiais yra itin svarbus vaiko tapatybės jausmui, jo visapusiškai ir harmoningai raidai, todėl turi būti siekiama užtikrinti, kad vaikas galėtų palaikyti ryšius su artimais asmenimis, šių ryšių palaikymas ir plėtojimas gali užpildyti svarbaus jo raidai bendravimo spragas.

Civilinio kodekso 3.161 straipsnio 3 dalimi detalizuojama Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta vaiko teisė į šeimos ryšius bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnio nuostatos dėl valstybės pagarbos šeimos gyvenimui. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas garantuoja vaikui teisę būti tėvų globojamam, taip pat teisę į šeimos ryšius bei kitus su jo individualybe susijusius ryšius ir jų išsaugojimą. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nurodoma, jog vaikui turi būti užtikrinta galimybė bendrauti su motina, tėvu ir artimais giminaičiais, negyvenančiais kartu su juo, išskyrus įstatymo numatytus atvejus, kada toks bendravimas gali pakenkti vaikui.

Vaiko teisių apsaugos skyrius sprenddamas vaiko teisės į šeimos ryšius užtikrinimo klausimus, privalo imtis visų priemonių, įskaitant ir asmenų, trukdančių (sudarančių kliūtis) vaiko ir

tėvo bendravimui ir jų ryšio palaikymui, veiksmų vertinimą vaiko teisių ir jo teisėtų interesų pažeidimo aspektu.

Vaiko teisių apsaugos skyrius, vadovaudamasis Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.26, 8.10 punktais, turi dalyvauti artimųjų giminaičių bendravimo su vaiku klausimų sprendime, teikti reikiamą informaciją ir konsultaciją suinteresuotiems asmenims dėl vaiko teisių, jų pažeidimo prevencijos.

✓ **neišnaudojamos visos priemonės, siekiant pasiekti vaiko tėvų tarpusavio bendradarbiavimą sprendžiant su vaiku susijusius klausimus, ypatingai vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiais tėvais užtikrinimo**

Vienas iš pagrindinių principų, įtvirtintų Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – Teismas) jurisprudencijoje, skelbia, jog net ir nutrūkus sutuoktinių tarpusavio ryšiams kiekvienas iš jų išsaugo teisę palaikyti ryšius su vaiku, o šie ryšiai priskiriami objektams, saugomiems Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje. Teismo praktikoje nuolat pažymima, kad Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnis apima tėvų teisę į priemones, kurių turi būti imtasi siekiant juos suvienyti, ir nacionalinių institucijų pareigą imtis šių priemonių bylose, kuriose bendravimo ir gyvenamosios vietos ginčai dėl vaikų kyla tarp tėvų (vieno iš tėvų) ir kitų vaiko šeimos narių (Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai bylose Fusca prieš Rumuniją, pareiškimo Nr. 34630/07, 2010 m. liepos 13 d.; Hokkanen prieš Suomiją, pareiškimo Nr. 19823/92, 1994 m. rugsėjo 14).

Teismas, Europos žmogaus teisių konvencijos kontekste analizuodamas pozityviasias valstybės pareigas¹, valstybės ir savivaldybių (nacionalinėms) institucijoms sprendžiant materialiuosius ir procesinius vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarkos nustatymo klausimus bei praktiškai įgyvendinant teismo sprendimus, kertiniu atskaitos tašku laiko prioritetinius vaiko interesus.

Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, vaikas turi (turėjo) būti parengtas pasikeitimams taip, kad būtų išvengta psichologinės traumos ir turi (turėjo) būti išnaudoti visi įtikinėjimo būdai, tinkamai atsižvelgiant į vaiko amžių, asmenines savybes ir emocinius ryšius su bendravimo siekiančiu tėvu (Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai bylose Mihailova prieš Bulgariją, pareiškimo Nr.35978/02, 2006 m. sausio 12 d.; Tomič prieš Serbiją, pareiškimo Nr. 25959/06, 2007 m. birželio 26 d.). Motina, su kuria nustatyta vaiko gyvenamoji vieta, turi pareigą parengti vaiką susitikimams ir bendravimui su tėvu.

✓ **neskiriamas reikiamas dėmesys išsiaiškinti dėl kokių priežasčių faktiškai nėra įgyvendinami teismo įpareigojimai, pavyzdžiui, pristatyti vaiką psichologo konsultacijai dėl bendravimo su vaiku per psichologą, kodėl tėvai delsia sudaryti sutartį su psichologine pagalba teikiančia įstaiga, kad kuo greičiau būtų pradėtas atkurti vaiko ir skyrium gyvenančio vieno iš tėvų ryšys.**

Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.14 punkte nurodyta, kad Vaiko teisių apsaugos skyrius dalyvauja skyriaus darbo metu teisės aktų nustatyta tvarka vykdymo procese, vykdant neturtinio pobūdžio sprendimus vaiko atžvilgiu. Ir nors teismo nutarčių ir sprendimų vykdymo priežiūra neįeina į Vaiko teisių apsaugos skyriaus funkcijas, nustatytas Bendruosiuose vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatuose (teismo įpareigojimų nevykdymą fiksuoti ir vertinti yra antstolio kompetencija), tačiau vaiko teises ginančių institucijų pareigos nesibaigia teismui priėmus sprendimą, ypatingai kai tėvai ir toliau pažeidžia vaiko teises ir teisėtus interesus.

• **Vaiko globos (rūpybos) netinkamas organizavimas ir priežiūra**

Vaikui, laikinai ar visam laikui, netekusiam savo šeimos aplinkos arba dėl savo interesų negalinčiam toje aplinkoje būti, turi būti garantuojama teisė į ypatingą valstybės teikiamą apsaugą ir paramą. Valstybė, vadovaudamasi savo įstatymais, pasirūpina tokio vaiko priežiūros pakeitimu (Vaiko teisių konvencijos 20 straipsnis). Jeigu vaikas negali būti globojamas savo tėvų arba tėvai netinkamai prižiūri vaiką, pirmiausia reikia ieškoti galimybių suteikti vaikui

¹ Pozityviosios valstybės pareigos apibūdina apsauginę valstybės funkciją ir yra susijusios su privalomu valstybės veikimu.

globą artimųjų giminaičių šeimoje, jeigu tokios galimybės nėra – ją pakeičiančioje globėjų ar įtėvių šeimoje ir trečioje vietoje – jam tinkamoje globos institucijoje (Jungtinių Tautų deklaracija dėl socialinių ir teisinių principų, susijusių su vaikų apsauga ir gerove). Likusio be tėvų globos vaiko globa organizuojama vadovaujantis Vaiko teisių konvencija, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Civiliniu kodeksu, Vaiko globos organizavimo nuostatais (nauja redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-06-27 nutarimu Nr. 806), Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatais (nauja redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-12-03 įsakymu Nr. A1-548) ir kitais teisės aktais bei vaiko teisių ir teisėtų interesų pirmenybės principu. Remiantis Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 60 straipsnio, Civilinio kodekso 3.266 ir 3.267 straipsnių bei Bendrųjų savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų nuostatų nuostatomis, savivaldybių Vaiko teisių apsaugos skyriams tenka pagrindinė atsakomybė už vaiko teisių apsaugą bei vaiko teisių apsaugą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimą ir priežiūrą, vaiko globos organizavimą ir priežiūrą, vaiko teisių ir jo teisėtų interesų gynimą savivaldybės teritorijoje.

Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7 punkte numatyta, jog skyrius, vykdydamas jam pavestus uždavinius, nustato teisės aktų nustatyta tvarka vaikus, kuriems reikia globos, organizuoja likusių be tėvų globos vaikų laikinosios ir nuolatinės globos nustatymą ir pasibaigimą, organizuoja ir koordinuoja asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), pasirengimą ir parenka likusiam be tėvų globos vaikui tinkamiausią toms pareigoms asmenį; teisės aktų nustatyta tvarka prižiūri vaiko globą (rūpybą) šeimose ir socialinės globos įstaigose.

Vaiko globos (rūpybos) organizavimo nuostatų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m birželio 27 d. nutarimo Nr. 806 redakcija) 35-40, 42-47 punktai reglamentuoja vaiko laikinosios globos priežiūrą, kuri apima globojamo vaiko aplankymus ir vaiko laikinosios globos peržiūras (35.1-35.2 punktai). Vaiko globą, nepriklausomai nuo vaiko globos rūšies ir formos, prižiūri vaiko teisių apsaugos skyrius, kurio teikimu nustatyta vaiko globa (rūpyba).

Atliktų skundų tyrimų metu buvo nustatyti šie pažeidimai:

✓ *vaiko interesų neatitinkantis globėjo (rūpintojo) parinkimas*

Sprendžiant globos (rūpybos) klausimus, valstybės institucijų pareiga yra atlikti išsamų šeimos situacijos, vaiko interesų ir poreikių vertinimą, siekiant rasti sprendimus, užtikrinančius vaikui saugią aplinką ir globos (rūpybos) kokybę, tačiau atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad globos organizavimo ir globėjų parinkimo (jų tinkamumo vertinimo) procese yra daug trūkumų. Nustatytas atvejis, kai vaiko globėju buvo paskirtas asmuo, kuris buvo įrašytas į socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitą dėl socialinių įgūdžių stokos. Ne visada ieškoma galimybių nustatyti vaiko globą (rūpybą) šeimoje. Tyrimų metu nustatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius organizavo laikinosios globos (rūpybos) nustatymą vaikams įstaigoje, kuri neturi teisės teikti socialinės globos paslaugų, o jų teikimas neatitina teisės aktų reikalavimų bei neužtikrina nepilnamečių vaikų teisių į tinkamą globos (rūpybos) kokybę.

✓ *nesilaikoma teisės aktuose nustatytų globėjo (rūpintojo) tinkamumo vertinimo terminų.*

Vaiko globos organizavimo nuostatų 17 punktas nustato, kad pradinis asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), įvertinimas atliekamas per kiek galima trumpesnę laikotarpį, ne ilgesnį kaip per 30 kalendorinių dienų nuo fizinio asmens rašytinio prašymo pateikimo. Šis terminas gali būti pratęstas iki tol, kol bus surinkti visi reikiami dokumentai apie būsimąjį globėją (rūpintoją). Tyrimai parodė, kad būsimiems vaiko globėjams (rūpintojams) ne visada išsamiai paaiškinama, kokius dokumentus jie privalo pateikti, jeigu nori tapti globėju (rūpintoju), todėl vertinimo terminas nepagrįstai nusitęsia.

✓ *vaiko globos (rūpybos) priežiūra atliekama formaliai.*

Nustatyti atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistai, vykde globos (rūpybos) priežiūrą ir lankę vaikus bei su jais bendravę, nesidomėjo ir nekreipė tinamo dėmesio į smurtinius vaikų tarpusavio santykius, savęs žalojimo atvejus, nevertino, ar globėjas tinkamai atlieka

pareigą užtikrinti fiziškai ir psichologiškai saugias bei visapusiškam vaiko vystymuisi tinkamas gyvenimo sąlygas.

✓ *vaiko teisių apsaugos skyriaus neveikimas, sprendžiant įstatyminio atstovo paskyrimo klausimą tėvų globos netekusiam vaikui.*

Civilinio kodekso 3.250 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad vaikui per tris dienas turi būti nustatoma laikinoji globa (rūpyba) ir paskiriamas laikinasis globėjas (rūpintojas).

Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 5 punkto nuostatos skelbia, kad nė vienas vaikas negali būti paliktas be gyvenamojo būsto, minimalių pragyvenimo, globos ir rūpybos lėšų. Netekus tėvų globos, vaikas negali likti be įstatyminio atstovo.

Tyrimo metu buvo nustatytas atvejis, kai Vaiko teisių apsaugos skyrius faktiškai vykdė Jungtinės Karalystės teismo įsakymu nustatytos vaiko laikinosios globos priežiūrą, lankė nepilnametę, teikė informaciją įvairioms institucijoms apie tai, jog užsienio teismo sprendimu nepilnametei yra paskirta globėja, tačiau teisiškai nepilnametės globos ir įstatyminio atstovo paskyrimo klausimas Lietuvos Respublikoje nebuvo išspręstas, t.y. nebuvo išspręstas užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje klausimas.

Pažymėtina, kad su vaiko interesais susiję veiksmai ir sprendimai turi būti priimami vadovaudamasis bendrosiomis vertybėmis, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatomis ir vaiko interesų prioritetiškumo principu – pirmiausia atsižvelgti į tai, kas geriausia vaikui.

- **Netinkamas atstovavimas nepilnamečio vaiko teisėms ir teisėtiems interesams teismo procese.**

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius ne visada imasi aktyvios pozicijos teismo procese, neišnaudoja savo procesinių teisių tam, kad būtų užtikrinta vaiko teisių apsauga teismo proceso metu; ne visada pateikiamos išsamios ir kokybiškos išvados teismams, nagrinėjantiems su nepilnamečiais susijusias bylas.

Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.178 straipsnyje numatyta, jog nagrinėjant ginčus dėl vaikų, būtinas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos dalyvavimas; valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, ištyrusi šeimos aplinkos sąlygas, pateikia teismui išvadą dėl ginčo.

Vaiko teisių apsaugos institucijos pozicija bylose, kuriose nagrinėjami vaiko gyvenamosios vietos su vienu iš tėvų nustatymo ir kiti su svarbiais vaiko interesais susiję klausimai, privalo būti aktyvi, o teismai turi reikalauti ne formalios, tačiau išsamios ir svarbias aplinkybes atskleidžiančios išvados (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje R.S. v. K.S., bylos Nr. 3K-3-141/2011).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra suformulavęs praktiką dėl išvadų teismui turinio. Iš esmės teismui teikiamai išvadai yra keliami tokie reikalavimai: išvada turi būti objektyvi, motyvuota ir išsami, sudaranti prielaidas teismui priimti sprendimą dėl ginčo. Vaiko teisių apsaugos skyriaus funkcija teismo procese – objektyviai ginti vaiko interesus ir juos atstovauti, todėl išvada turi motyvuotai atspindėti, koks sprendimas labiausiai atitiktų vaiko interesus. Tam turi būti įvertinta ir pasisakoma ir dėl vaiko interesų.

- **Nepakankamas dėmesys vaiko nuomonei.**

Vaiko teisių apsaugos skyrius pagal galimybes privalo išsiaiškinti paties vaiko norus sprendžiamu klausimu, vaiko pažiūras į kitas bylas reikšmingas aplinkybes, vaiko interesų turinį.

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje akcentuojama vaiko nuomonės svarba – kuo vaikas vyresnis, brandesnis, tuo didesnė reikšmė priimant sprendimą dėl su vaiku susijusių klausimų teikiama jo pareikštam norui (pvz., cituotoje byloje Hokkanen v. Finland, nusprendė, kad dvylikos metų mergaitė pakankamai brandi, kad būtų atsižvelgta į jos nuomonę).

Neretai skiriant ir (ar) keičiant vaiko globėją (rūpintoją) ir globos vietą, taip pat sprendžiant vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų

klausimus neišklausoma vaiko nuomonė ir nepaaiškinami priimamų sprendimų motyvai bei argumentai.

Tyrimų metu buvo nustatyta, kad Vaiko teisių apsaugos skyrius neišklausė nepilnamečių ir jų buvusio globėjo (rūpintojo) nuomonės dėl vaikų perkėlimo į globos namus, vaikams apie perkėlimą iš anksto nepranešė, vaikai nebuvo paruošti perkėlimui į kitą įstaigą.

Dar vieno skundo tyrimo atveju nebuvo vertinami vaiko išsakyti nusiskundimai, kad namuose iš jo tyčiojamasi, kad jis nesutaria su motinos draugu, neatsižvelgiama į vaiko išsakytus norus, kad jam labiau patinka būti tėvo namuose, nes ten niekas jo nebara ir ant jo nešaukia.

Kitu atveju vaikas ilgą gyvenimo laikotarpį praleido globos namuose, tėvai vaiko nelankė (silpnėjo tėvų-vaiko ryšys), juo nesidomėjo, nedalyvavo vaiko išlaikyme ir kt., tačiau vaiko teisių apsaugos skyrius neįvertino vaiko nuomonės bei nurodytų priežasčių, dėl kurių jis nenorėjo grįžti į savo šeimą ir, nepašalinus priežasčių, dėl kurių vaikas buvo paimtas iš šeimos, nepagrįstai skubotai buvo gražintas atgal į šeimą.

• **Vengiama taikyti teisinės atsakomybės priemonės už netinkamą tėvų valdžios įgyvendinimą, veikimą priešingai vaiko interesams, piktnaudžiavimą tėvų valdžia ir pan.**

Tėvams ir kitiems teisėtiems vaiko atstovams, kurie pažeidžia vaiko teises, vengia arba nevykdo pareigos auklėti, mokyti, prižiūrėti, išlaikyti vaiką, žiauriai elgiasi su vaiku ar kitaip piktnaudžiauja savo teisėmis bei pareigomis, taikoma įstatymų nustatyta civilinė, administracinė arba baudžiamoji atsakomybė (Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 56 straipsnio 1 dalis). Administracinių teisės pažeidimų kodekse (dabar Administracinių nusižengimų kodekso 73 str.) numatyta atsakomybė už tėvų valdžios nepanaudojimą arba panaudojimą priešingai vaiko interesams bei neteisėtą trukdymą vaikui naudotis savo teisėmis ar kitokią vaiko teises pažeidžiančią veiklą. Administracinių nusižengimų protokolus gali surašyti ir savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių pareigūnai ar jų tam įgalioti valstybės tarnautojai.

Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai nustato savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriams pareigą užtikrinti savivaldybės teritorijoje esančių vaiko teisių apsaugą, vaiko teises ir teisėtus interesus reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimą ir priežiūrą, ginti ir atstovauti vaiko teises ir jo teisėtus interesus. Minėti nuostatai suteikia įgaliojimus vaiko teisių apsaugos skyriui kreiptis į atitinkamas teisėsaugos institucijas dėl asmens, keliančio grėsmę vaiko saugumui ir sveikatai, patraukimo administracinėn atsakomybėn ar baudžiamojai persekiojimo pradėjimo, kreiptis į teismus dėl tėvų valdžios apribojimo.

Teisės normų suteiktų įgaliojimų apimtimi, vaiko teisių apsaugos skyrius privalo padėti tėvams įgyvendinti teises ir pareigas savo nepilnamečių vaikų atžvilgiu, taikyti poveikio priemones už vaiko teisių ir jo teisėtų interesų pažeidimus.

Tyrimų metu buvo nustatyta:

✓ *vaiko teisių apsaugos skyrius vengia imtis aktyvaus vaidmens ir netaiko tėvams teisinės atsakomybės priemones*

Pavyzdžiui, skundų tyrimo metu buvo pastebėta, kad Vaiko teisių apsaugos skyriaus yra stebimi pasikartojantys, akivaizdūs mažamečio nepriežiūros atvejai, ilgametis tėvų girtavimas, įpareigojimų nevykdymas, neužtikrinimas vaikui tinkamų ir saugių sąlygų augti ir vystytis išraukimas vaikų į tėvų tarpusavio konfliktą (ypač kai byla nagrinėjama teisme, trukdymas skyrium gyvenančiam tėvui (motinai) bendrauti su vaiku ir kt.)), tačiau savo veiksmus apriboja tik tėvų informavimu dėl bendrųjų teisės aktų nuostatų, konstatavimu, kad netinkami tėvų veiksmai traumuoja vaiką ir yra pažeidžiamos vaiko teisės į sveiką vystymąsi bei harmoningą aplinką.

✓ *vaiko teisių apsaugos skyrius vengia vertinti, kaip tėvas (motina), su kuriuo nustatyta vaikų gyvenamoji vieta, faktiškai užtikrina ir skatina vaiko bendravimą su skyrium gyvenančiu tėvu (motina).*

Pažymėtina, kad nors bendravimo tvarka yra patvirtinta teismo, o jos priverstinį vykdymą užtikrina antstoliai, vaiko teisių apsaugos skyrius nėra atleistas nuo atsakomybės vertinti, kaip tėvai užtikrina vaiko teises. Vaiko teisių apsaugos skyrius privalo imtis aktyvių ir veiksmingų

priemonių šioms teisėms užtikrinti, o nustačius pažeidimų – spręsti klausimą dėl atsakomybės už netinkamą tėvo (motinos) valdžios panaudojimą ar jos nepanaudojimą, piktnaudžiavimą tėvų valdžia ir pan.

✓ *vaiko teisių apsaugos skyrius delsia kreiptis į teismą dėl tėvų valdžios apribojimo tais atvejais, kai vaikas nebeturi objektyvių galimybių grįžti į šeimą.*

Viena iš savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus funkcijų, kuri turi būti atliekama vykdant skyriui pavestus uždavinius, yra kreipimasis į teismą dėl laikino ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo arba vaiko atskyrimo nuo tėvų (tėvo arba motinos) (Civilinio kodekso 3.182 straipsnis, Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.11.4 ir 7.11.13 punktai). Pagal Civilinio kodekso 3.180 straipsnio 1 dalį, kai tėvai (tėvas ar motina) vengia atlikti savo pareigas auklėti vaikus, piktnaudžiauja tėvų valdžia, žiauriai elgiasi su vaikais, daro žalingą įtaką vaikams savo amoraliu elgesiu arba nesirūpina vaikais, teismas gali priimti sprendimą dėl laikino ar neterminuoto tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo. Šios kategorijos bylose Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad iš sisteminio ir lingvistinio šios teisės normos aiškinimo, galima daryti išvadą, jog tėvų valdžia gali būti apribota nustačius bent vieną iš nurodytų aplinkybių. Taigi, nėra reikalaujama, kad visais atvejais būtų konstatuojamas piktnaudžiavimas tėvų valdžia, žiaurus elgesys su vaikais ir kt. Tėvų valdžios apribojimo institutas atlieka ne tik nubaudimo, bet ir auklėjamąją, prevencinę funkciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1225/2002; 2008 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-236/2008, kt.).

- **Nepakankama vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų kompetencija**

Stokojama kompetencijos, susijusios su Hagos konvencijos „Dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų“ įgyvendinimo klausimais. Pasitaiko atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyriai tinkamai ir savalaikiai nereaguoja į kreipimusis dėl galimo vaiko grobimo civiliniu aspektu (kai vienas iš tėvų neteisėtai išsiveža vaiką į užsienio valstybes), nesuteikia išsamių konsultacijų dėl galimo vaiko teisių gynimo būdų tokiais atvejais, į kokias institucijas galėtų kreiptis tėvas arba motina, kokius teisinius veiksmus būtina atlikti. Taip pat nustatyti atvejai, kai asmenys, kuriems buvo reikalinga skubi pagalba, buvo nukreipti į nevyriausybinės organizacijas, negalinčias ir neturinčias įgaliojimų spręsti klausimų, susijusių su aukščiau paminėtos konvencijos taikymu. Informacijos nesavalaikis suteikimas ar neišsamios informacijos suteikimas neretais atvejais apsunkina iš šalies išvežto vaiko grąžinimą.

Hagos konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų tikslas – užtikrinti, kad neteisėtai į vieną iš susitariančiųjų valstybių išvežti ar jose laikomi vaikai būtų greitai grąžinti. Pagal konvencijos 3 straipsnio nuostatas vaiko, jaunesnio kaip 16 metų, kaip numatyta jos 4 straipsnyje, išvežimas ar laikymas laikomas neteisėtu, jei: a) pažeidžiamos globos teisės, suteiktos asmeniui, institucijai ar kitai organizacijai atskirai ar kartu, pagal valstybės, kurioje vaikas nuolat gyveno prieš pat jį išvežant ar laikant, įstatymus; ir b) išvežimo ar laikymo metu tomis teisėmis buvo kartu ar atskirai naudojamosi arba būtų naudojamosi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas; globos teisės gali būti suteiktos pagal įstatymą arba teisminės ar administracinės institucijos sprendimu, arba pagal susitarią, turintį teisinę galią pagal tos valstybės įstatymus. Pagal konvencijos 5 straipsnį globos teisės apima teisę rūpintis vaiku, visų pirma teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Bet kuris asmuo, įstaiga ar kita organizacija, teigianti, kad vaikas yra išvežtas ar laikomas pažeidžiant globos teises, gali kreiptis į vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos centrinę įstaigą arba į bet kurios kitos susitariančiosios valstybės (žinoma, visų pirma į valstybės, į kurią vaikas buvo neteisėtai išvežtas arba laikomas) centrinę įstaigą dėl pagalbos užtikrinti vaiko grąžinimą. Hagos konvencija dėl vaikų grobimo civilinių aspektų (1980 m.) padeda įgyvendinti teisę tėvams siekti, kad priimtas teismo sprendimas dėl galimybės matytis su vaiku (teisės bendrauti su vaiku) būtų vykdomas Hagos konvenciją pasirašiusioje valstybėje.

Hagos konvencija – tai pasaulinė priemonė. Kiekviena valstybė Hagos konvencijos dalyvė turi paskyrusi administracinį padalinį, vadinamą centrine institucija, kurios pareiga – priimti

ir perduoti gautus prašymus remiantis šia konvencija. Lietuvoje tokia institucija yra Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

- **Nepakankamas vaiko teisių apsaugos skyriaus bendradarbiavimas su kitomis institucijomis.**

Nustatyti atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs informaciją iš mokyklos apie galimą smurtą šeimoje, nepranešė teisėsaugos institucijoms, o pats situacija šeimoje pradėjo domėtis tik po mėnesio – po policijos komisariato kreipimosi į skyrių patikrinti, kaip yra užtikrinamos vaikų teisės. Pasitaiko atvejai, kai vaiko teisių apsaugos skyriai delsia pateikti informaciją ikiteisminį tyrimą atliekančiai institucijai.

Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.28, 12.3, 17 punktais skyrius iš švietimo ir sveikatos priežiūros įstaigų, policijos, kitų institucijų arba asmenų, turinčių duomenų apie nepilnametį, gavęs informaciją apie <...> žiaurų tėvų elgesį su vaiku ar kitokius jo teisių ir teisėtų interesų pažeidimus, privalo nedelsdamas imtis visų teisėtų veiksmų, kurie užtikrintų vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą, viena kurių – kreiptis į atitinkamas teisėsaugos institucijas, kad šios padėtų užtikrinti vaiko teisių apsaugos vykdymą, pradėtų asmens, keliančio grėsmę vaiko saugumui ir sveikatai, baudžiamąjį persekiojimą ar patraukimą administracinėn atsakomybėn.

Vaiko teisių apsaugos skyrių ir teritorinių prokuratūrų bendradarbiavimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. kovo 18 d. įsakymu N. A1-138, 6 punkte nurodyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius policijai ar prokurorui operatyviai pateikia informaciją apie jam žinomus smurto prieš nepilnamečius vaikus panaudojimo faktus.

Bendruosiuose vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatuose nėra nustatyti terminai, kurių turėtų laikytis vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai, aiškindamiesi galimus vaiko teisių pažeidimo atvejus, tačiau siekiant efektyviai ginti silpniausios visuomenės grupės interesus, į kiekvieną atvejų turėtų būti reaguojama per kuo trumpesnę laiką. Vadovaujantis Vaiko teisių apsaugos skyrių ir teritorinių prokuratūrų bendradarbiavimo rekomendacijų 9 punktu, vaiko teisių apsaugos skyrius policijai informaciją turi pateikti per 7 kalendorines dienas nuo prašymo gavimo dienos, išskyrus ypatingai skubius atvejus, kai policija aiškiai nurodo, kad atvejis yra ypatingai skubus.

- **Pažeidžiamos Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių nuostatos, teikiami formalūs ir neišsamūs atsakymai į pareiškėjo pateiktus skundus, prašymus/paklausimus ir pan.**

- ✓ nesilaikoma prašymų ir atsisakymų nagrinėti prašymus nustatytą terminų.
- ✓ skunduose/prašymuose nurodytos aplinkybės nagrinėjamos formaliai, apsiribojama bendro pobūdžio informacija, bendrosiomis teisės aktų nuostatomis, reglamentuojančiomis tėvų teises ir pareigas, t.y. vykdomas formalus susirašinėjimas su tėvais, informavimas apie teisės aktų nuostatas ir pan. Nustatytos problemos neaptariamoms su tėvais, nepaaiškinama jiems kaip spręsti vieną ar kitą problemą.

Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių (toliau – Taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr.875 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutarimo Nr. 913 redakcija), 34 punkte nurodyta, kad asmenų prašymai turi būti išnagrinėti per 20 darbo dienų nuo jų užregistravimo institucijoje.

Taisyklių 31 punkte įtvirtinta, jog jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitomis organizacinėmis priemonėmis, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užsitęsti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje, institucijos vadovas per 15 darbo dienų nuo prašymo gavimo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 10 darbo dienų. Likus ne mažiau kaip 5 darbo dienoms iki šių Taisyklių punkte nustatyto ter-

mino pabaigos, institucija išsiunčia asmeniui pranešimą raštu (arba elektroniniu paštu, jeigu prašymas pateiktas elektroniniu būdu), nurodydama prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis.

Taisyklių 12 punktas skelbia, kad „Prašymas, su kuriuo tas pats asmuo per vienus metus kreipiasi į instituciją tuo pačiu klausimu, kurį institucija jau išnaginėjo ir pateikė atsakymą, arba jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu sprendimą yra priėmęs teismas, pakartotinai nenagrinėjamas, jeigu nenurodomos naujos aplinkybės, sudarančios prašymo pagrindą, ar nepateikiami papildomi argumentai, leidžiantys abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu. Kai pakartotinis prašymas nenagrinėjamas, institucija per 5 darbo dienas nuo pakartotinio prašymo užregistravimo institucijoje praneša asmeniui nenagrinėjimo priežastis.

Atsižvelgus į tai, kad Vaiko teisių apsaugos skyrius yra viešojo administravimo subjektas, todėl aukščiau nurodytų reikalavimų laikymasis jam yra privalomas.

IV. Išvados ir siūlymai

Remiantis ankstesnių metų patirtimi ir surinktais duomenimis, tenka pripažinti, kad dalis trūkumų yra besikartojantys, todėl manytina, kad juos turėtų įvertinti institucijos, rengiančios šių skyrių tarnautojų kvalifikacijos kėlimo programas ir metodines rekomendacijas, kad jų būtų išvengta ateityje.

Atsižvelgiant į tolimesnę Vaiko teisių apsaugos skyrių veiklą, taip pat tai, kad vieninga teisės aktų aiškinimo ir taikymo bei pasikartojančių klausimų sprendimų praktika patobulintų Vaiko teisių apsaugos skyrių funkcijų vykdymą bei atstovavimą vaiko teisėms ir teisėtiems interesams, siūlytina:

1) Vaiko teisių apsaugos skyriams – atkreipti dėmesį į vaiko teisių apsaugos kontrolierės apžvalgoje išdėstytas problemas skyriams vykdant vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą ir imtis priemonių ateityje išvengti nustatytų veiklos trūkumų, dėl kurių (gali būti) pažeidžiamos vaiko teisės ir jo teisėti interesai.

2) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai – inicijuoti bei organizuoti mokymus Vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojams aktualiais vaiko teisių apsaugos klausimais, skatinti skyrius tarpusavyje dalintis gerąja patirtimi, sprendžiant vaiko teisių apsaugos klausimus, bei teikti skyriams atitinkamas konsultacijas ir rekomendacijas, užtikrinančias geriausių vaiko interesų atstovavimą.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė

Roma Vaičiulytė, tel. (8 5) 249 9307, el. paštas: roma.vaiciulyte@vtaki.lt